

6D030100 «Құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік сатып алу саласын реттейтін заңнамасын жетілдіру және құқық қолдану тәжірибесінің өзекті мәселелері» тақырыбындағы Меруерт Асқарқызы Амированың диссертациясына ресми рецензенттің жазбаша пікірі

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: Диссертация талданған жаңа тенденциялар БҰҰ-ның 2030 жылға дейінгі Тұрақты даму мақсаттарына және Қазақстан Республикасының Тұрақты даму мақсаттарына, Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатының 2022 – 2026 жылдарға арналған тұжырымдамасына сәйкес келеді.	Диссертация Тұрақты даму мақсаттарының басым бағытына (ТДМ) сәйкес келеді, шет елдердің теориялық ізденістері мен реттеуші тәжірибесін талдау негізінде мемлекеттік сатып алуды құқықтық реттеудің ерекшеліктерін кешенді зерттейді, сондай-ақ Қазақстан Республикасында оны одан әрі дамыту мақсатында мемлекеттік сатып алуды нормативтік және жергілікті реттеу үшін тәжірибеге бағдарланған ұсынымдар береді. Автордың жұмысы Қаржы құқығы, Азаматтық құқық, Кәсіпкерлік құқық және т. б. сияқты ғылым салаларының дамуына ғылыми-теориялық үлес қосады.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады, оның маңыздылығы ашылған.	Амирова Меруерт Асқарқызының диссертациясы Мемлекеттік сатып алуды құқықтық реттеу мәселелерін зерттеуге елеулі үлес қосады, Мемлекеттік сатып алудың құқықтық аспектілеріне терең талдау жасайды. Жұмыста шешілетін міндеттердің маңыздылығы қазіргі әлемдегі Тұрақты Мемлекеттік сатып алулардың мемлекеттердің дамуы үшін маңызды рөл атқаратындығымен байланысты. Бұл ретте тұрақты Мемлекеттік сатып алу тиімділігіне жүйелі мониторинг пен бағалауды қамтамасыз ету, сондай-ақ мемлекеттік сатып алу нәтижелері және дамудың әлеуметтік, экологиялық және экономикалық аспектілеріне әсері туралы ақпараттың ашықтығы мен

			қолжетімділігін қамтамасыз ету сияқты мәселелерді заң шығарушы толық әзірлеген жоқ. Жоғарыда айтылғандар мемлекеттік сатып алуды құқықтық реттеудің жеткіліктілігі немесе жеткіліксіздігі туралы ғылыми негіздемені талап етеді және екінші сұраққа оң жауап бергенде, қолданыстағы құқықтық реттеуге қажетті толықтырулар әзірлейді, бұл Амирова Меруерт Аскароннаның диссертациясында толық көрсетілген.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары;	Өзі жазу деңгейі жоғары және академиялық талаптарға толық сәйкес келеді. Ғылыми негізделген және логикалық құрылымдалған мәтін, нақты дәлелдер мен негіздемелер арқылы мемлекеттік сатып алу мәселелерін кешенді түрде қарастырады. Диссертацияда ұсынылған ұсынымдар Мемлекеттік сатып алу саласындағы заң шығарушыға құқықтық көмек бола алады.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген;	Автор Мемлекеттік сатып алу саласындағы мәселелерді көтере отырып тақырыптың өзектілігін ғылыми негіздемейді. Қазақстан Республикасында тиісті құқықтық заңнама әлі де қалыптаспаған, осыған байланысты диссертациялық жұмыс саладағы мәселелерді зерделеуге қосқан үлес болып табылады. Тақырыпты зерттеудің өзектілігі Қазақстанның тұрақты дамуының мемлекеттік саясатымен тікелей байланысты, сондай-ақ салааралық аспектіде ғылыми білімнің дамуына оң әсер етеді.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды;	Диссертация мазмұны автордың таңдаған ғылыми зерттеу тақырыбын толығымен ашады. "Қазақстан республикасындағы мемлекеттік сатып алу саласын реттейтін заңнамасын жетілдету және құқық қорғау қызметінің өзекті мәселелері" тақырыбы аясында

		<p>автор Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік сатып алуды динамикалық құқықтық реттеу үрдістерін қарастырған, осы бағытты қолданудың шетелдік практикасын талдау жасайды, құқықтық реттеу мәселелері анықталып, оларды шешу жолдары ұсынылады.</p>
	<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <p>1) сәйкес келеді;</p>	<p>Ғалымдардың теориялық ізденістері мен заңнамалық реттеу тәжірибесін талдау негізінде мемлекеттік сатып алуды құқықтық реттеудің ерекшеліктерін зерделеуге және талдауға, сондай-ақ Қазақстан Республикасында аталған саладағы заңнаманы одан әрі жетілдіру мақсатында ұсынымдар әзірлеуге бағытталған зерттеудің мақсаттары мен міндеттері рецензияланатын диссертациялық жұмыстың тақырыбына толық сәйкес келеді.</p>
	<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:</p> <p>1) толық байланысқан;</p>	<p>Бұл диссертациялық жұмыста баяндалған мәтіннің нақты дәйектілігі бар, ол ғылыми нәтижелердің тұжырымдалуында, дәлелдеуінде және негіздемесінде көрінеді, материалды тұтас авторлық туынды ретінде қабылдауға болады, мәтіннің құрамдас бөліктерінің логикалық байланысы бар, өзара дәйекті, тұжырымдар мазмұнға сәйкес келеді.</p>
	<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <p>1) сыни талдау бар;</p>	<p>Амирова Меруерт Асқаровнаның диссертациясында зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми пікірлер келтірілген, оларды талдай отырып автор Мемлекеттік сатып алудың мәнін, оның аспектілерін, шарттарын, субъектілерінің құқықтық табиғатын ашады, құқыққолдану мәселелерін талқылайды. Амирова Меруерт Асқаровнаның өз тұжырымдарында әртүрлі авторлардың пікірлеріне ұтымды сыни талдау жасаған, жалпыға бірдей қабылданған терминологияны ұстаным сақталған, орынды жалпылау бар, ал авторлық позицияның</p>

			ерекшеліктері оны мемлекеттік сатып алудың талданған мәселелеріне қатысты пікірлердің жалпы жиынтығынан нақты ажыратады. Зерттеу тақырыбына қатысты басқа авторлардың толық емес немесе қажетсіз күрделі дәлелдерін немесе сол ережелер мен ережелерді қалыптастыру кезінде қайталанатын пікірлердің айқындығын атайды.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа;	Диссертациялық жұмыстың ғылыми жаңалығы оның қазіргі кезеңде, жаңа үрдістерді ескере отырып жазылған Қазақстан Республикасында Мемлекеттік сатып алуды құқықтық реттеудің алғашқы кешенді зерттеуі болып табылатындығымен айқындалады. Жұмыста жүргізілген заңнама мен құқыққолдану тәжірибесін талдау заңнаманы жетілдірудің негізгі мәселелерін анықтауға және оларды шешу жолдарын ұсынуға мүмкіндік берді, сонымен қатар бірқатар ғылыми ұстанымдарды тұжырымдауға негіз болған.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа;	Диссертацияда ұсынылған мемлекеттік сатып алудың авторлық анықтамасы, Тұрақты мемлекеттік сатып алуды енгізу жөніндегі қажетті шаралар, конкурса қатысушылардың мемлекеттік сатып алу процесінде шағымдану тетігін жетілдіруге байланысты ұсыныстар толығымен жаңа болып табылады.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа;	Диссертациядағы техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері толығымен жаңа және негізделген, басқа авторлар нормативтік практиканы өзгерту туралы ұқсас ұсыныстар жасалмаған.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және	Амирова Меруерт Аскарровна диссертациясының барлық негізгі тұжырымдары ғылыми зерттеудің жалпы ғылыми және арнайы әдістерін қолдана отырып алынған, ғылыми тұрғыдан маңызды.

		гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Автордың тұжырымдарының негіздемесі жеткілікті және дәлелді.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	<p>Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Ереже дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді;</p> <p>2) шамамен дәлелденді;</p> <p>3) шамамен дәлелденбеді;</p> <p>4) дәлелденбеді;</p> <p>5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ;</p> <p>3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ;</p> <p>3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) кең</p> <p>4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p>	<p><i>Қорғауға шығарылатын 1-ші ұсыныс.</i></p> <p>Амирова Меруерт Аскаровнамен мемлекеттік сатып алудың талқыланған ғылыми әдебиеттерде кездесетін әртүрлі анықтамалар мен түсіндірмелерді, ұлттық заңнаманың ерекшеліктері мен қағидаларын ескере отырып, келесі авторлық анықтама ұсынылады: «Мемлекеттік сатып алу – бұл мемлекет бюджеті есебінен мемлекеттің өзіне жүктелген міндеттерін орындауы үшін қажет тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді сатып алу мақсатында тапсырыс беруші мен өнім беруші арасында туындайтын құқықтық қатынастар».</p> <p>Ұсыныс дәлелденді, жаңа, тривиалды емес, қолдану деңгейі кең.</p> <p><i>Қорғауға шығарылатын 2-ші ұсыныс</i> Тұрақты мемлекеттік сатып алу қағидаларын енгізуге қатысты. Бүгінгі таңда даму тенденциялары мемлекеттік сатып алулардың рөлін қайта қарауды талап етеді. Яғни, автор мемлекеттік сатып алуларды басқару функциясы ретінде емес, экологиялық, экономикалық және әлеуметтік даму саласындағы тұрақты даму жөніндегі стратегиялық мақсаттарға қол жеткізу құралы ретінде қарастыруды ұсынады. Диссертация Тұрақты мемлекеттік сатып алуды қолдану негіздерін бекіту қажеттілігін айқындайды. Ұсыныс дәлелденді, жаңа, тривиалды емес, қолдану деңгейі кең.</p> <p><i>Қорғауға шығарылатын 3-ші ұсыныс</i> мемлекеттік сатып алу процесінде конкурстық қатысушылардың шағымдану</p>

		<p>тетігін қайта қараудан тұрады, оның маңыздылығы диссертацияның қорытындыларында негізделген. Ұсыныс дәлелденді, жаңа, тривиалды емес, қолдану деңгейі кең.</p> <p><i>Қорғауға шығарылатын 4-ші ұсыныстар тобы</i> электронды сатып алу жүйесін жекелеген рәсімдер деңгейінде де, тұтастай жүйе деңгейінде де мемлекеттік сатып алулар процесінің дұрыс жұмысын бағалап отыру арқылы тиімділікті арттыруды ынталандыруды ұсынылады.</p> <p>Осы мақсаттар үшін автор:</p> <ol style="list-style-type: none">1) барлық мемлекеттік және квазимемлекеттік ұйымдарды сатып алудың бірыңғай платформасына ауыстыру қажет деп санайды, автордың пікірінше ол заңнамадағы қайшылықтарды жоюға мүмкіндік беретін болады;2) мерзімді және дәйекті негізде мемлекеттік сатып алу процесінің нәтижелеріне бағалау жүргізіліп отыру қажет деп санайды автор. Мемлекеттік сатып алу жүйесі шеңберінде өзекті және шынайы ақпаратты жинап, болашақ мемлекеттік сатып алулар бойынша сапалы шешімдер қабылдау үшін және жаңа қажеттіліктерді анықтауда осы деректерді пайдалану қажет;3) салыстырмалы талдау жүргізуге мүмкіндік беретін және мемлекеттік сатып алу саласындағы стратегиялық шешімдерді әзірлеуге ықпал ететін мемлекеттік сатып алу жүйесінің тиімділігін, нәтижелілігін және үнемділігін автоматты түрде бағалап отыратын қосымша жүйе қажет және оның функциясын анықтайтын жаңа нормативтер әзірлеу керек деген пікір де білдірілген. <p>Ұсыныс дәлелденді, жаңа, тривиалды емес, қолдану деңгейі кең.</p>
--	--	---

8.	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған: 1) ия;	Ғылыми зерттеу әдістемесі ғылыми талдау пәніне сәйкес келеді. Диссертациялық зерттеудің әдіснамалық негізі ретінде зерттеу тақырыбын құқықтық тұрғыдан ғылыми танудың жалпы ғылыми және арнайы әдістері қолданылды, олар: жүйелік, тарихи-құқықтық, салыстырмалы-құқықтық, статистикалық және басқа да әдістер. Зерттеу барысында сондай-ақ Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу саласындағы көрсеткіштердің статистикалық деректерін талдауда көрініс тапқан статистикалық әдіс пайдаланылды. Догматикалық әдіс кейбір мемлекеттердің заңнамалық базасын зерттеуге мүмкіндік берді. Талдау әдісі «Мемлекеттік сатып алу» ұғымының мәнін ашуға, оны іске асыру қағидаттары мен белгілі бір халықаралық ұйымдар мен интеграциялық бірлестіктер шеңберіндегі ерекшеліктерін анықтауға мүмкіндік берді. Функционалды талдау әдісі заңнамалық нормаларға сүйене отырып, осы механизмнің негізгі сипаттамаларын қарастыруға мүмкіндік берді. Логикалық талдау әдісін қолданудың арқасында Қазақстан Республикасында қарастырылып отырған сектордың тиісті жұмыс істеуі жолындағы мәселелі сұрақтар зерттелді. Ресми-құқықтық әдісті қолдана отырып, ұлттық заңнаманы талдау негізінде осы мәселелі аспектілерді еңсеру жолдарын ұсыну мүмкін болды.
----	--	---	--

	<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия;</p>	<p>Диссертациялық зерттеу нәтижелерін алу үшін Амирова Меруерт Асқаровна компьютерлік технологияларды қолдана отырып, ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін және деректерді өңдеу және түсіндіру әдістерін қолданған жөн, соның ішінде жүйелік шолулар мен талдауларға арналған Preferred Reporting Items (PRISMA) әдісі бойынша жүйелі әдеби шолу критерийлерін басшылыққа алды, сонымен қатар шетелдік мәтіндерді аудару үшін әртүрлі ресурстарды пайдаланды, соның ішінде нормативтік.</p>
	<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия;</p>	<p>Амирова Меруерт Асқаровнаның диссертациялық жұмысындағы теориялық тұжырымдар, анықталған қатынастар мен заңдылықтар эксперименттік зерттеумен дәлелденді және расталды. Автордың ғылыми жұмысының негізгі нәтижелері рецензияланған және мүдделі ғылыми бейіндік басылымдарда жариялауында, сондай-ақ диссертациялық зерттеу нәтижелері халықаралық конференцияларда, соның ішінде ғылыми-практикалық конференцияларда баяндалды.</p>
	<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған.</p>	<p>Амирова Меруерт Асқаровнаның диссертациясындағы маңызды ұсыныстар мен тұжырымдар шетелдік ғылыми және нормативтік дереккөздерді, халықаралық құқық актілерін қоса алғанда, өзекті және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталды. Нормативтік құқықтық актілер қолжазба берілген күні өзекті редакцияда пайдаланылады, әдеби дереккөздер зерттеу өзекті болып табылатын уақыт аралығы шегінде пайдаланылады, ал заң бойынша жұмыстар диссертация авторы мен әдеби дереккөз авторының ұсыныстарын диссертациялық зерттеу жүргізу кезінде өз мәнін жоғалтпаған нормативтік реттеу бөлігімен байланыстыруға</p>

			мүмкіндік беретін бөлікте пайдаланылады.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті.	Рецензияланған жұмыста 138 ғылыми және нормативтік көздер пайдаланылады, дәйексөз келтірілген ғылыми жұмыстардың авторлары мемлекеттік сатып алуды зерттеу саласындағы танылған мамандар болып табылады. Амирова Меруерт Аскаровнаның жұмысында келтірілген библиография зерттелетін мәселелер бойынша әдеби шолу үшін жеткілікті.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар;	Амирова Меруерт Аскаровнаның диссертациясының теориялық та, практикалық та маңызы бар, зерттелетін тақырып бойынша ғылыми білімді дамыту үшін, сондай-ақ білім беру процесінде қолдануға болады, өзінің тұтас ғылыми идеясын қалыптастырады, кешенді пәнаралық зерттеу болып табылады.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия;	Практикалық маңыздылығы оның ережелері, сондай-ақ жеке тұжырымдар практикалық қызметте (құқық қорғау, құқық қолдану, норма шығару, әлеуметтік өзара әрекеттесу) қолданыла алатындығында көрінеді.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа;	Амирова Меруерт Аскаровнаның практикаға арналған ұсыныстары мүлдем жаңа, автор диссертация тақырыбы бойынша заңнаманы жетілдіру жолдарын ұсынады, Мемлекеттік сатып алуды реттеу бөлігіне енгізу үшін базалық ретінде ұсынылатын тәжірибеге бағытталған ұсынымдар әзірленген.

10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары;	Диссертациядағы академиялық жазудың сапасы жоғары, автор өз ойын дәйекті, дәлелді түрде жеткізеді, жалпы қабылданған терминологияны ұстану бар, жұмыстың мазмұны жүйелі, мәтінді ұсыну негізді және дәйекті. Автор жұмыста алға қойған мақсаттарға қол жеткізген, зерттеу міндеттері шешілген, қорытындылар дәлелді және түсінікті. Мәтіннің күрделілігі және оны ұсыну стилі автор тұжырымдаған зерттеу міндеттерінің деңгейіне сәйкес келеді.
-----	---------------------------	--	---

Ескертулер мен ұсыныстар:

М.А. Амированың диссертациялық жұмысын оң бағалай отырып, жүргізілген ғылыми зерттеудің тұжырымдамалық деңгейіне әсер етпейтін, бірақ оның теориялық және әдіснамалық сипатын көрсететін кейбір ескертулерді атап өткім келеді. Диссертациялық зерттеуде қабылданған Тұрақты мемлекеттік сатып алуды талдау ғылыми қызығушылық тудырады (98-103 беттер). Тұрақты мемлекеттік сатып алу бағытында жүргізілген зерттеудің бөлігінде автордың жоғары ғылыми деңгейдегі нәтижелерін мойындау керек. Яғни, мемлекеттік сатып алуды басқару функциясы ретінде емес, экологиялық, экономикалық және әлеуметтік даму саласындағы орнықты даму жөніндегі стратегиялық мақсаттарға қол жеткізу құралы ретінде қарау керек деген идеясымен толығымен келісемін. Менің ойымша, осы ұсыныста берілген тұжырымдар зерттеудің қол жеткізілген нәтижелерінен кем түспейді және ғылыми тұрғыдан қызықты. Осыған орай, диссертациялық жұмыста аталған бағытты кеңірек зерттеп, толығырақ ашқан дұрыс болар еді деген пікір білдіргім келеді.

Бұл ұсыныстар мен ескертулер жұмыстың негізгі идеялары мен тұжырымдарына әсер етпейді. Бірақ, ұсынылған талдауға мазмұн мен әртүрлілік қосуы мүмкін, зерттеудің кейбір аспектілерін толықтыруға және тереңдетуге мүмкіндік береді, жұмыстың негізгі бағыты мен қорытындыларын өзгертпестен оның мазмұнын байытар еді.

Қорытынды:

Меруерт Асқарқызы Амированың «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік сатып алу саласын реттейтін заңнамасын жетілдіру және құқық қолдану тәжірибесінің өзекті мәселелері» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің «Дәрежелерді беру қағидаларының» талаптарына сәйкес келеді және автор 6D030100 «Құқықтану» мамандығы бойынша Философия докторы (PhD) дәрежесін беру үшін ғылым және жоғары білім саласында сапаны қамтамасыз ету комитетіне өтінішхат ұсынылады.

Ресми рецензент:

Бегазова Гульнаписа Жандаровна,
«Құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD),
Қонаев университетінің Ғылыми-зерттеу
жұмыстары жөніндегі проректор

Қонаев Университетінің ғылыми зерттеу жұмыстары жөніндегі проректоры, философия докторы Г.М. Бегазованың қолы растаймын.
Аканова Ш.Р. Аканов

